

Időutazás Az én Váradommal

„Különös város ez a Várad, sokan, nagyon sokan elhagytuk, de ő nem enged el, jön velünk, mert aki egyszer magába szívta ennek a varázslatos városnak a szellemiségét, az, bárhol éljen a világban, örökre váradi marad.” E mottó olvasható **dr. Kiss András** *Az én Váradom* című fotóalbumában.

Régi épületek, látképek a Körös-partról, a várról, templomokról, hajdani utcaképek, jellegzetes váradi figurákról, művészberekről készült fotográfiák, kulturális eseményeket megörökítő fényképek egyaránt megtalálhatók az albumban. A kötet magánkiadásban jelent meg, a miskolci Könyvműhely nyomtatta ki.

A szerző 1938. április 17-én született Belényesben. Amint a kötet hátlapján olvasható fülszövegben írja: „1940-ben költöztünk Nagyváradra. 1954-ben kezdtem tanulmányaimat a Marosvásárhelyi Orvosi Egyetemen, ahonnan az 1956-os magyarországi forradalommal és szabadságharcval való szolidaritásom miatt 1959-ben exmatrikuláltak. Ezután egy évig a nagyváradi Bernáth Andor Fémárugyárban lakatosként dolgoztam. 1960-ban visszavettek az egyetemre, így 1961-ben végeztem.” Ezután az orvosi pályáját foglalja össze dióhéjban. Előbb körzeti orvosként, majd belgyógyászként, 1978-ban megszerzett második szakképesítése után pedig kardiológusként tevékenykedett. „1989. december 2-án, a Ceausescu-diktatúra egyre elviselhetlenebb túlkapásai miatt” családjával áttelepült Magyarországra, nyugdíjazásáig háziorkosként ott dolgozott.

Kiss doktor megfogalmazása szerint Nagyváradot szellemi szülővárosának tekinti, vele való kapcsolata egész életét végigkísérte. „Nem vagyok profi fotográfus. Életem alkonyán ezzel a fotóalbummal kívánom tanúsítani ragaszkodásomat, hűségemet városomhoz, a benne élt és még élő barátaimhoz, osztálytár-

saimhoz, kollégáimhoz, tanáraimhoz és az általam ismert kiváló váradi személyiségekhez.”

Szilágyi Aladár a legváradibb váradinak nevezte a nyolcvanadik születésnapján fotográfusként „debütáló” Kiss doktort az Euro Foto Art Galériában három évvel ezelőtt megnyitott kiállításon. „Kiss András felvételeinek fő vonulatát az utcaképek alkotják. A város emblemikus épületei mellett olyan utcarészletek, amik már részben vagy teljesen eltűntek, vagy megőrizték patinás varázsukat. (...) A Mokos-ház remek, szürkébe hajló pasztell-színeivel kelt feltűnést; az épületek kontúrjainak vertikálisitását a szemközti Körös-parton a bokorsor és a hosszan elnyúló korlát vízszintes vonalai ellensúlyozzák. Az előtér két, hátal megőrkített nőalakja életet varázsol a felvétel világába. Legalább ennyire izgalmasak a fekete-fehér fotók is, az ódon külvárosi negyedek volt-nincs hangulatának megőrkítői. Várad szerelmese jártában-keltében olyan részletekre, olyan szépségekre is felfigyel, amelyek mellett más halandó esetleg közömbösen el-siet. Kiss doktor fotógyűjteményének másik, legalább ugyanannyira fontos, kultúrtörténeti vonulatát a portrék képezik. Megannyi barát, színész, képzőművész, író arcát és belső értékeit egyaránt megjelenítő, a lélek mélyéig, a szellem magasáig ható felvételek ezek, melyek elkészítjük és az általa megragadottak együttrezgésének ékes bizonyítékai.” (Megjelent a *Várad* folyóirat internetes oldalán 2018 márciusában).

Az én Váradom fotóalbumban a szerző köszönetet mond Tóth István fotóművésznek, az Euro Foto Art Egyesület elnökének, hogy tárlatai létrejöhettek. Az album összeállításában szintúgy szakmai segítséget nyújtott. Az ugyancsak váradi születésű Hubay Miklós drámaíró, műfordító emléke előtt is tiszteleg a fotográfus evvel az albummal. Az író az utolsó könyvét a következőképpen dedikálta a Kiss házaspárnak: „Annának, Andrásnak közös váradi örökségünk múlhatatlan emlékével.”

Dr. Kiss András tehát nemcsak a szívek doktora, hanem fotográfusként időutazásra is

Nagyvárád

visz, és nosztalgizásra készíti mindazokat, akik megélték az általa fölelevenített időszakokat. A fényképek között található negyvenötven esztendeje készítették és néhány éve készültek is.

Köszöljük hát a régmúltban és a nem is olyan régi Váradon e képek jóvoltából. Kezdhessük a sétát a felvételen még felújítás előtti vártól. Kóborolhatunk Várad-Velence utcáin, ott is, ahol régebben még a piros 2-es villamos zötyögött végig. Az egykori zöldséges már rég lehúzta a rolót kicsiny boltján. Az ócskapiacokon keszkenős nénik és kalapos bácsik kínálgatták portékáikat. Volt, aki csebet, volt, aki dísz tárgyakat árusított. A fonott kosárba kiöntött kokasnak (pattogatott kukoricának) szinte érezni az illatát. Sokan akkor még szekérral vitték a vásárfiát. A Körös-parti fákat nem nyirbáltatták meg „fura urak”. A régi komp mélabúsan várakozott. A Kálvária-hegy még teljes szépségében látható. A Szent László tér felé a régi hídon sétáltak át az emberek, és ott sorjázna a házak, amelyeket később lebontottak. A Tátra és társa feliratú csatornafedél is más módon időről, korokról tanúskodik. A lebontás előtti Kossuth utca szintén kordokumentum. Sétálhatunk a Pavel és Szacsavay utcában, megcsodálhatjuk a Körös utca sok szép, árnyat adó fáját. Meltóságáteljesen figyeli az idő múlását jó néhány nagy hagyományú tanintézet, a volt Nagyvárad Premontrei Főgimnázium (ma Mihai Eminescu nevével viseli), az egykori Orsolya-zárda (ma Ady Endre líceum), hogy csupán e kettőt említsük. Ellátogathatunk a holnaposok szoborcsoporthoz, valamint Ady Endre, Sziglige-

ti Ede, Lorántffy Zsuzsanna, Szacsavay Imre, Czárán Gyula, Iosif Vulcan szobrához. A kóborlás során kihagyhatatlan a többi között a színház, a Darvas-ház, a Garasos híd környéke, a Fekete Sas palota, a jobb napokat is látott Park szálló, a barokk palota és a Kanonok sor. A fotós érzékenyen kiemeli egy-egy szép szecessziós épületrészletet is.

A szobrok, emléktáblák, ikonikus épületek mellett láthatunk az albumban művészportrékat: Kakuts Ágnesről és Czikély Lászlóról, Kiss Török Ildikóról és Varga Vilmosról, F. Márton Erzsébetről, a már említett Hubay Miklósról, Horváth Imréről, Varga Gáborról, Szilágyi Aladárról. Színészek, írók, rendezők mellett a képzőművészet néhány jeles alkotóját ugyancsak megörökítette dr. Kiss András, így föllelhető a kötetben Jakobovits Márta, Jakobovits Miklós, Jovián György portréja is. Csoportképpen látható Csíky Ibolya, Dobos Imre, Szabó József (Ódzsa) és Hajdu Géza, illetve Szombati-Gille Ottó, Bathó Ida, Hubay Miklós, továbbá az album fotográfusa és Meleg Vilmos. Az események sorában található március 15-i ünnepség, fotótárlat vernisszázsa, a Hubay-emléktábla avatóünnep.

Hosszan folytatódhatna még a felsorolás. Akinek fölcsigázta kíváncsiságát az album, a Garasos híd közelében lévő Libris Antica boltban megvásárolhatja. Az emlékidézés sorát egy Kányádi Sándor-idézet zárja a könyvben: „Vannak vidékek gyönyörű / tájak ahol a keserű / számban édessé ízesül / vannak vidékek legbelül”.

T. H.